

Warszawa dn. 15 listopada 2018 r.

03980200110550
RPW/32811/2018 P
2018-11-15

Pan **Mateusz Morawiecki**
Prezes Rady Ministrów
Posłowie i Senatorowie RP

LIST OTWARTY W SPRAWIE OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Szanowny Panie Premierze,
Szanowni Państwo Posłowie,
Szanowni Państwo Senatorowie,

wczesne dzieciństwo to kluczowy okres w rozwoju każdego człowieka. Jakość doświadczeń z tego okresu przekłada się bezpośrednio na sposób funkcjonowania przez całe życie. **Współczesna wiedza pedagogiczna, psychologiczna, neuropsychologiczna i medyczna oparta o wyniki wielu badań naukowych, nie pozostawia wątpliwości, iż narażenie dziecka, zwłaszcza w pierwszych latach życia, na działanie niekorzystnych dla rozwoju czynników, skutkuje trwałymi, często nieodwracalnymi trudnościami w jego przyszłym funkcjonowaniu, a także w jego zdrowiu (w tym także zdrowiu psychicznym).**

W rozwoju dziecka do lat trzech kluczową rolę pełni przywiązanie do matki, a także do ojca. Bezpieczna więź z bliską, znaną i kochaną dorosłą osobą stanowi fundament dla poczucia wartości, obrazu siebie i świata, kształtowania zainteresowania otoczeniem, gotowości do uczenia się i późniejszego wchodzenia w życie społeczne i kształtowania własnych relacji rodzinnych w dorosłości.

To przede wszystkim rodzice są odpowiedzialni za stworzenie swoim dzieciom jak najlepszych warunków wychowawczych, zdrowotnych i materialnych ich rozwoju. Obowiązkiem państwa (a także władz samorządowych) jest natomiast zapewnianie rodzicom optymalnych warunków wychowania dzieci, szczególnie tych najmłodszych. **Niestety, wciąż brak rozwiązań wspierających rodziców, którzy sami chcą wychowywać swoje potomstwo. Państwo nie wspiera ekonomicznie najkorzystniejszego z punktu widzenia rozwoju dziecka rozwiązania.**

Część z osób podpisanych pod niniejszym listem zgłosiła już w roku 2011 swoje zaniepokojenie powstającymi wówczas przepisami dotyczącymi opieki nad dziećmi do lat 3.

Mimo zgłaszanych wtedy i później głosów krytycznych wobec *Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (a w szczególności jej przepisów odnoszących się do żłobków), trwa ona w niezmienionym kształcie. **Wciąż obowiązują niezgodne z wiedzą naukową przepisy stwarzające iluzję możliwości rozwoju i edukacji dziecka oraz zadbania o jego potrzeby, w sytuacji, gdy na jednego opiekuna ma przypadać nawet do ośmiorga podopiecznych w różnym**

wieku (od kilku miesięcy do kilku lat), którymi ma się on zajmować samodzielnie nawet przez 10 godzin dziennie. Rażąco niedostateczne są wymogi stawiane żłobkom, które są tworzone w oparciu o tę ustawę, dotyczące np. wielkości i liczby pomieszczeń, personelu (również pomocniczego), higieny, bezpieczeństwa fizycznego, diety i żywienia, kontroli itp.

W tej sytuacji niepokój budzi także treść *Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+”* Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a także ogłoszonego na jego podstawie *Otwartego konkursu na finansowe wspieranie zadań z zakresu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 „Maluch+” 2018* w części, w jakiej zachęca się jednostki samorządu terytorialnego do tworzenia nowych miejsc dla dzieci w żłobkach i deklaruje gotowość do finansowania tego zadania.

Część polityków i samorządowców, a także liczne media publicznie wyrażają niezadowolenie z niskiego - w porównaniu z wieloma krajami Europy - odsetka dzieci do lat trzech korzystających z instytucjonalnych form wychowania dzieci. **Młodym i niedoświadczonym rodzicom przedstawia się ofertę opieki żłobkowej jako pozytywną, pożądaną i rozwijającą dziecko, nie wspominając o potencjalnie negatywnych jej skutkach.**

Jest oczywiste, że z różnych względów część rodzin potrzebuje miejsc opieki pozarodzinnej - ze strony państwa oczekiwać należy najwyższej troski o jakość takiej opieki i adekwatność do potrzeb małego dziecka. **Nie powinno to być jednak rozwiązanie faworyzowane.** Najlepszym rozwiązaniem byłby bon opiekuńczo-wychowawczy przyznawany rodzicom wszystkich dzieci z możliwością wykorzystania go jako wsparcia finansowego rodzinnej opieki nad dzieckiem lub jako opłaty za żłobek.

Celem zagwarantowania najbardziej odpowiedniej opieki nad dziećmi do lat trzech, niezbędne jest:

- 1. Potraktowanie samodzielnej opieki rodziców (lub innych osób bliskich) nad najmłodszymi dziećmi jako opcji najbardziej odpowiadającej ich potrzebom.** Ta forma osobistej opieki rodziców wymaga co najmniej finansowego równouprawnienia. Jeśli budowa jednego miejsca w żłobku kosztuje około 20 tys. zł. a potem utrzymanie miesięczne dziecka kosztuje około 1 tys. zł. dopłaty z budżetu państwa lub samorządu, to rodzic rezygnujący z pracy zarobkowej, by pracować przy wychowaniu malucha jest dyskryminowany, choć jego wybór w perspektywie długofalowej jest społecznie korzystny. **Jednym ze sposobów wsparcia prawa rodziców do wyboru osobistej formy wychowania mógłby być bon opiekuńczo-wychowawczy, należny rodzicowi w przypadku rezygnacji z pracy w celu opieki nad dzieckiem do lat trzech.**
- 2. Określenie w przepisach dotyczących żłobków mniejszej niż obecnie dopuszczalnej liczby dzieci przypadających na jednego opiekuna (z uwzględnieniem wieku dzieci i ewentualnego stopnia ich niepełnosprawności).** Liczenie na to, że na skutek częstych chorób, na które zapadają dzieci oddawane do żłobka, faktyczna liczba dzieci jest mniejsza, niż dopuszczana przez ustawę, wskazuje, że przyjmuje się fakt obniżenia odporności małych dzieci na skutek ich separacji od rodziców i narażania ich na kontakt z chorobami (w tym zakaźnymi), za element kalkulacji ekonomicznej.
- 3. Określenie maksymalnej dopuszczalnej liczby godzin spędzanych przez dziecko poza opieką rodzinną (uwzględniając wiek dziecka).**

4. Ustawowe zapewnienie respektowania indywidualnych potrzeb rozwojowych każdego dziecka w żłobku – np. swobody przemieszczania się, preferencji dotyczących rytmu dnia, zabawy czy potrzeb pokarmowych.
5. Zapewnienie odpowiedniego okresu adaptacji dziecka do nowego miejsca i opiekuna (ok. 1 mies.), zaś rodzicom dzieci przebywających w danej placówce swobodnego wstępu na jej teren.

Wyrażamy nadzieję, że głos środowisk zajmujących się zdrowiem fizycznym i psychicznym oraz wychowaniem małych dzieci zostanie zauważony i uwzględniony, a obowiązujący kształt przepisów, a także praktyka działania Rządu i jednostek samorządu terytorialnego będą dostosowane do stanu aktualnej wiedzy naukowej w tych dziedzinach i będą przede wszystkim wspierać rodziców chcących zapewnić najlepszą opiekę swoim dzieciom w domach rodzinnych.

1. **prof. dr hab. n. med. Bogdan de Barbaro**, psychiatra, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, kierownik Katedry Psychiatrii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum, kierownik Zakładu Terapii Rodzin w Katedrze Psychiatrii w latach 1990 – 2016
2. **prof. dr hab. n. med. Teresa Jackowska**, lekarz, konsultant krajowy w dziedzinie pediatrii
3. **prof. dr hab. Barbara Kiereś**, psycholog, pedagog, adiunkt w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych KUL, Katedra Pedagogiki Rodziny
4. **prof. dr hab. Dorota Kornas-Biela**, psycholog, pedagog, kierownik Katedry Psychopedagogiki, Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych, KUL
5. **prof. dr hab. Aleksandra Korwin – Szymanowska**, psycholog, prawnik, specjalista w zakresie kryminologii w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk
6. **prof. dr hab. Anna Murawska**, pedagog, Zastępca Dyrektora Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego
7. **prof. dr hab. n. med. Irena Namysłowska**, psychiatra, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, przez 25 lat kierownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie
8. **prof. dr hab. Maria Opiela**, nauczyciel akademicki Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej, Instytut Pedagogiki KUL
9. **prof. dr hab. n. med. Andrzej Radzikowski**, lekarz pediatra, specjalista chorób dziecięcych, Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
10. **prof. dr hab. Maria Ryś**, psycholog rodziny, Kierownik Katedry Psychologii Małżeństwa i Rodziny na UKSW
11. **prof. dr hab. n. med. Maria Siwiak – Kobayashi**, psychiatra, psycholog i psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, emerytowany kierownik Kliniki Nerwic Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
12. **dr hab. Mikołaj Krasnodębski**, filozof, pedagog
13. **dr Monika Baryła-Matejczuk**, psycholog, wykładowca na Wydziale Psychologii i Pedagogiki Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie
14. **dr Szymon Grzelak**, psycholog, założyciel i prezes Zarządu Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej

15. **dr n. med. Krzysztof Jedliński**, psychoterapeuta, psychiatra, superwizor psychoterapii, Ośrodek Pomocy i Edukacji Psychologicznej Intra
16. **dr Grzegorz Kata**, psycholog, adiunkt w Pracowni Psychoprofilaktyki i Pomocy Psychologicznej na wydziale Pedagogiki i Psychologii w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie
17. **dr Małgorzata Kunicka**, pedagog, adiunkt w Katedrze Wczesnej Edukacji Instytutu Pedagogiki na Uniwersytecie Szczecińskim
18. **dr Anna Rygielska**, psychoterapeuta
19. **dr Barbara Smolińska**, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii
20. **dr Małgorzata Wałejko**, pedagog, Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego
21. **Dariusz Piotr Fijewski**, psycholog, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, Ośrodek Pomocy i Edukacji Psychologicznej Intra
22. **Maria Fijewska**, psycholog, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii, Ośrodek Pomocy i Edukacji Psychologicznej Intra
23. **Monika Sowicka**, psychoterapeuta, superwizor psychoterapii
24. **Iwona Chorek**, pedagog, główny specjalista ds. uzależnień Ośrodka Pomocy Społecznej
25. **Kamila Hertmanowska**, psychoterapeuta
26. **Barbara Janicka**, lekarz pediatra
27. **Bożena Janowicz**, oligofrenopedagog, terapia pedagogiczna i socjoterapia
28. **Aleksandra Januszewicz**, psychoterapeuta, doradca ds. rodziny
29. **Anna Jedlińska-Paliga**, psycholog
30. **Ewa Kledyńska**, psychoterapeuta
31. **Teresa Klukowska**, psycholog
32. **Artur Krężel**, psychiatra, psychoterapeuta
33. **Joanna Krupska**, psycholog, Prezes Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”
34. **Agnieszka Laus-Rzepecka**, psycholog, psychoterapeuta
35. **Dorota Maczuga**, psychoterapeuta
36. **Małgorzata Mazur**, pedagog
37. **Filip Ossowiecki**, psycholog, psychoterapeuta
38. **Joanna Piekarska**, psychoterapeuta
39. **Joanna Sakowska**, psycholog, współautor polskiej edycji programu "Szkoła dla Rodziców i Wychowawców", instruktor i realizator programów profilaktycznych
40. **Katarzyna Semczuk - Dembek**, psychoterapeuta
41. **Lucyna Słup**, psychoterapeuta
42. **Mateusz Smoliński**, psychoterapeuta uzależnień
43. **Jolanta Sokół-Jedlińska**, trener psychologiczny, Ośrodek Pomocy i Edukacji Psychologicznej Intra
44. **Kinga Stańczy-Ossowiecka**, pedagog
45. **Wojciech Sulimierski**, psychoterapeuta
46. **Karolina Katarzyna Tkaczewska**, psycholog, psychoterapeuta
47. **Anna Tudek**, psycholog
48. **Janusz Wardak**, pedagog
49. **Aleksandra Woś-Janik**, psycholog
50. **Jarosław Żyliński**, psycholog wychowawczy